

ULUSLARARASI İLİŞKİLER KAVRAMLARI

Kubilay BUYRUK*

İklim Teorisi: Fransız yazar ve düşünür olan Montesquie'nun ortaya attığı bir teoridir. Bu teoriye göre Ekvator'dan ne kadar uzaklaşırsa çalışma isteği ve gelişmişlik düzeyi de artmaktadır. Kuzey Yarım Küre'de yaşayan insanların çalışmaya daha istekli olduğunu ve daha gelişmiş toplum yapısına sahip olduğunu söyler. Güney Yarım Küre'nin ise gelişmişlik düzeyi daha düşüktür demektir. Ayrıca bu teoriye göre soğuk bölge insanların yapısal anlamda da soğukkanlı olduğunu belirtir. Ancak bu teoriyi önceleri İbn-i Haldun'un savunmuş olduğu belirtilmelidir. Fakat bu teori kısmen doğru olsa da aynı bölge içinde yaşayan toplumlarında gelişmişlik düzeyleri birbirinden farklıdır o yüzden bu teori bizim için tam anlamıyla örnek teşkil etmez sadece bölgeler hakkında fikir sahibi olmamızı sağlar.

Nota: Bir veya birden fazla devletin birbirleriyle iletişim kurmak amacıyla veya herhangi bir konuda bildirim yapmak amacıyla yolladığı diplomatik belgedir. Notalar büyükelçilikler yoluyla veya diğer diplomatik araçlarla yollanabilir. Genel itibari ile notalar beş çeşide ayrılır. Bunlar; şifahi nota, imzalı nota, ortak nota, genelge nota, benzer nota diye ayrılırlar. Nota çeşitleri içinde en çok kullanılan şifahi notadır ve bunu imzalı nota takip eder. Ortak nota ise iki veya daha fazla devletin hazırladığı notadır.

Sıfır Toplamlı Oyun Teorisi: Bir uluslararası sistemde veya ekonomide bir tarafın kazandığı zaman diğer tarafın kaybetmesi durumudur. Bu teori tamamen çıkarlar üzerine kurulmuştur ve bu teoriyi uygulayacak devlet, kurum veya diğer roller her zaman kendini düşünür ve çıkarlarını ön plana alırlar. Bu teoriye örnek vermek gerekirse bir zamanlar Türkiye ile Yunanistan arasında gerçekleşmiştir.

Makyavelizm: İtalyan düşünür olan Niccolò Machiavelli'nin görüşlerinin benimsenmesidir. Machiavelli hayatı boyunca İtalya'nın birliği için uğraşmış ve "Prens" adlı kitabında hükümdarlara öğütler vermiştir. Machiavelli'ye göre prens acıma ve vicdan duygularını bir kenara bırakarak ülkesini yönetmelidir. Ayrıca Prens iktidarı için ve ülkesinin yönetilmesi için gerekirse kötülük de yapabilir. Yani iktidar için her yol mübahtır anlayışı vardır. Fakat dikkat edilmesi gereken nokta Machiavelli kötülük yapın demiyor sadece gerekince yapılabilir diyor. Ayrıca kötülüğün hızlıca yapılıp bitirilmesi gerektiğini savunuyor. Machiavelli kimi çevrelerce "şeytan" olarak adlandırılmış kimi çevrelerce ise üstat olarak değerlendirilir. Her ne olursa olsun şu da bir gerçektir aradan yüzyıllar geçmesine rağmen Machiavelli'nin görüşleri ve eserleri Siyaset Biliminde çok önemli bir yer tutmaktadır.

Ültimatom: Devletler arası ilişkilerde genellikle savaş öncesinde meydana gelen bir diplomatik yazışma çeşididir. Genellikle iki devlet eğer istedikleri konularda anlaşamazlarsa ve iş artık askeri boyuta ulaşırsa ultiमतom belgesi yollanır ve bir nevi artık uyarı mesajıdır. Bu mesaj şu anlama gelir" eğer bu son uyarıya dikkate almazsanız askeri müdahale kaçınılmazdır". Şu noktaya dikkat edilmesi gerekir ki devletler birbirine hemen ultiमतom

*Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler İkinci Sınıf Öğrencisi Ve Uluslararası İlişkiler Öğrenci Dergisi Baş Editörü

vermezler. Öncelikle aralarında karşılıklı görüşme olması gerekir. Eğer bu görüşmeler sonucunda anlaşma olmazsa ulti­matom seçeneğine başvurulur. Ültimat­om her zaman askeri açıdan olmayabilir. Fakat ağır ambargolar veya uluslararası yaptırımlarda ulti­matomun sonuçları arasındadır. En ağır sonucu ise savaştır. Güncel bir örnek vermek gerekirse Rusya'nın ülkemizin hava sahasını ihlal etmesi sonucu üyesi bulunduğumuz NATO Rusya ulti­matom vermiştir. Bu ulti­matomda " Türkiye dahil tüm müttefiklerimizi her türlü tehdide karşı korumaya hazırız ve sınırların tehlikeye girmesi durumunda NATO Türkiye'ye asker göndermeye hazırdır" mesajı verilmiştir.